

Přísluvečné určení zřetele vyjádřené infinitivem stejným jako verbum finitum
(„zapnout se zapne“)

Prototyp konstrukce

<i>Zapnout se zapne.</i>	INF	VF
<i>Zapnout se nezapne.</i>	INF	negVF
.		
<i>Zapnout se to zapne.</i>	INF to	VF
<i>Zapnout se to nezapne.</i>	INF to	negVF

- AdvZ vyjadřuje, vzhledem k čemu platí výraz řídící
- omezuje absolutní platnost, vymezuje jistou oblast, stránku děje, který je vyjádřen členem dominujícím
- Adv: vztah adjunkce, determinace
- AdvZ vyjádřené INF – parafráze s dějovým substantivem
Fungovat to funguje. – „Po stránce fungování to funguje.“
Pozdravit, to on pozdraví. – „Pokud jde o pozdravení, tak to on pozdraví.“
- pro moravské mluvčí přijatelná a smysluplná konstrukce
- 2 významy (?):
Zapnout se zapne. (omezení, zřetel)
Bát se nebojím. (důraz, navození)

Korelace v jiných jazycích

Maďarština:

Szül-ni szül-t de halad-ni nem halad-t.
rodit-INF rodit-PST.3SG ale postoupit-INF NEG postoupit-PST.3SG
* „Rodit rodila, ale postoupit [v psaní disertace] nepostoupila.“

Polština:

Zda-ć zda-ła ale lepiej mog-ło by-ć.
složit-INF složit-PST.F ale lépe moci-PST.N být-INF
* „Složit [zkoušku] složila, ale mohlo to být lepší.“

Ruština:

Zna-t' to ne znaj-u.
znát-INF to NEG znát-PRS.1SG
* „Vědět to nevím.“

Slovenština:

Bá-t' sa ne-boj-í.
bát-INF se NEG-bát-PRS.3SG
* „Bát se nebojí.“

Jak je konstrukce hodnocena

TRÁVNÍČEK, F: *Mluvnice spisovné češtiny II* (s. 788)

- **oznamovací** nebo **tázací věta** s **přísllovečným určením zřetelovým**
- označení zesilovací, důrazový, intenzivní infinitiv je podle Trávnička nevýstižné

ŠMILAUER, V: *Novočeská skladba* (s. 307)

- infinitivní věta
- **zřetelový ráz**
- infinitiv důrazový (intenzivní)
- má povahu **samostatného větného členu**.

RUŽIČKA, J: *Skladba neurčitku v slovenskom spisovnom jazyku* (s. 173–174)

- vytčený větný člen, důrazový neurčitek
- východiskem a jádrem výpovědi je stejný děj, vyjádřený stejným slovesem (téma – INF, réma – VF)
- INF není spojený se zbytkem věty **žádným syntaktickým vztahem** a **nemá platnost větného členu**
- jde o důrazné vyslovení jádra výpovědi

KOPEČNÝ, F: *Základy novočeské skladby* (s. 230)

- konstrukci považuje za adverbialní určení zřetelové
- zřetelové určení je psychologickým podmětem (představové východisko věty)

SVOBODA, K: *Infinitiv v současné spisovné češtině* (s. 36–43)

- samostatný infinitiv navozovací (pojmenovává obsah, aby jej navodil, uvedl na mysl)
- **nevstupuje do větného vztahu**, nemá funkci determinační)
- uvádí děj, jehož konání mluvčí popírá nebo potvrzuje
- **nemá příslovečný význam**
- rozlišuje 2 typy
Vidět jsem ho neviděl. (pokleslý INF navozovací, automatizací ztratil samostatnost)
Číst, to čtu. (větší samostatnost, pauza, *to* – navozovací částice nebo odkazovací zájmeno)
- infinitiv *číst* neomezuje výpověď *čtu* se zřetelem ke čtení
- nutné rozlišovat:
Pokud jde o vaši práci, jsem spokojen. (zřetelová věta)
Pokud jde o hudbu, měl jsem ji vždy rád. (navozovací věta)

Mluvnice češtiny III (s. 125, 501–502)

- AdvZ se sblíží s tématy vytčených větných členů
- vyčlenění tématu
- věty zřetelově vymezovací × věty navozující téma výpovědi
(antepozice, interpozice, prepozice) (tematická platnost vyžaduje, aby byly v prepozici)

GREPL, M. – KARLÍK, P: *Skladba češtiny* (s. 286–287)

- zřetelově vymezovací určení, prostředek vyčlenění tématu.

Encyklopedický slovník češtiny (Karlíkovo heslo „infinitiv“)

- INF nesamostatný, syntakticky nezačleněný, navozovací

Distribuce

Vidové preference

- Fungovat to funguje.
- ?? Fungovat to fungovat bude.
- ?? Fungovat to bude fungovat.
- Vytrhnout mu ten zub nevytrhne.
- ?? Trhat ten zub trhat nebude.
- ?? Trhat ten zub nebude trhat.

INF a VF – ne úplně identické

- Opravit to opravil.
- Opravovat to opravoval..
- ? Opravovat to opravil.
- ? Opravit to opravoval.
- ? Analyzovat to neanalyzuješ.
- ?? Malovat se nenamalovala.

Modální slovesa

- ?? Mít tam chodit nemám.
- ?? Muset pracovat nesmím.
- ?? Muset pracovat musím.
- ?? Muset pracovat nemusím.
- ?? Smět tam jít nesmím.
- ? Chít spát nechci.

Fázová slovesa

- ? Přestat krást nepřestal.
- ?? Začínat studovat práva nezačínám.

Elipsy jsou gramatické:

- Muset nemusíš, ale mohl bys.
- Přestat nepřestal.

Být

Existenciální

- * Být strašidla nejsou.

Spona

- ?? Být hodný, to tedy není.
- (Pavouk?) *Být hmyz to není.
- ?? Být sychravo není.

Složené predikáty

- ? Mít plán nemám.
- ?? Dát se do práce nedal.

Aktuální členění výpovědi:

- Svítit lampa svítí.
- Lampa svítit svítí.
- * Svítit svítí lampa.

Délka výpovědi

Zbarvit se to nezbarvilo.

? Zbarvit se nám roztok bohužel nezbarvil.

To – částicové (vyprázdněné, není větným členem), koreferenční (podmět, předmět)

Vidět to neviděl. (předmět) (Vidět ho neviděl.)

Chátrat to nechátrá. (podmět) (Chátrat dům nechátrá.)

Dosavadní závěry:

- záležitost jazykového kontaktu – přejímání syntaktických struktur (čeština, maďarština, polština, slovenština, ruština, [litevština], možná i další jazyky)
- pravděpodobně není možné infinitivní AdvZ vytvořit univerzálně z jakéhokoliv typu predikátu (problematické jsou složené predikáty, modální a fázová slovesa; je možné, že existují preference pro vid)
- provést dotazníkové šetření
- nutné vymyslet testy (parafráze, srovnání s jinými AdvZ)

- Je INF součástí větné struktury? Je zapojen do syntaktických vztahů?

Literatura:

GREPL, M. – KARLÍK, P: *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia 1998, s.286–287.

KOPEČNÝ, F: *Základy české skladby*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1958, s. 230.

RUŽIČKA, J.: *Skladba neurčitku v slovenskom spisovnom jazyku*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1956, s. 173–174.

SVOBODA, K: *Infinitiv v současné spisovné češtině*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd 1962, s.36–43.

ŠMILAUER, V: *Novočeská skladba*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969, s. 307. (1. vyd. 1947)

TRÁVNÍČEK, F.: *Mluvnice spisovné češtiny II (Skladba)*. Praha: Melantrich 1949, s. 788.

Encyklopedický slovník češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové oviny 2002. („infinitiv“)

Mluvnice češtiny III. Praha: Academia 1987, s. 125, 501–502